

IJTIMOIIY-GUMANITAR SOHADA ILMIY-INNOVATSION TADQIQOTLAR

ILMIY METODIK JURNALI

VOL.3 № 2

2026

MOLIYAVIY-IQTISODIY MATNLAR TARJIMASIDA EKVIVALENTLIK VA ADEKVATLIK DARAJALARINING FUNKSIONAL XUSUSIYATLARI

Abdullayeva Shoxida Norqulovna

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti, dotsent (DSc)

Annotatsiya

Tarjimashunoslik tarixan millatlararo muloqotni ta'minlovchi asosiy vositalardan biri bo'lib, madaniy, iqtisodiy va ilmiy aloqalarni shakllantirishda muhim rol o'ynab kelmoqda. Ayniqsa, moliyaviy-iqtisodiy matnlarning tarjimasi lingvistik moslik, funksional adekvatlik va kommunikativ aniq yetkazishni talab qiluvchi murakkab jarayondir. Ekvivalentlik masalasi tarjima nazariyasining asosiy tamoyillaridan biri bo'lib, u tarjima matnining asliyat matni bilan mazmunan, strukturaviy va kommunikativ jihatdan mos bo'lishini ta'minlashni o'z ichiga oladi. Bu, ayniqsa, moliya va iqtisodga oid hujjatlar, hisobotlar va tahliliy matnlar uchun muhimdir, chunki bunday matnlar aniq va bevosita ma'lumot yetkazishni maqsad qiladi. Mazkur maqola shu masalalarni o'rganadi.

Kalit s'ozlar: Moliyaviy matnlar, funksiya, auditoriya, madaniy kontekst, lingvistik adekvatlik, semantik adekvatlik, pragmatik adekvatlik

ФУНКЦИОНАЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ УРОВНЕЙ ЭКВИВАЛЕНТНОСТИ И АДЕКВАТНОСТИ ПРИ ПЕРЕВОДЕ ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ ТЕКСТОВ

Абдуллаева Шохиди Норкуловна

Узбекский государственный университет мировых языков, доцент (DSc)

Аннотация

Переводоведение исторически является одним из ключевых средств обеспечения межнационального общения и играет важную роль в формировании культурных, экономических и научных связей. Перевод финансово-экономических текстов представляет собой сложный процесс, требующий лингвистической точности, функциональной адекватности и коммуникативной ясности. Проблема эквивалентности является одним из центральных принципов теории перевода и предполагает содержательное, структурное и коммуникативное соответствие переводного текста оригиналу. Это особенно важно для финансовых и экономических документов, отчётов и аналитических материалов, поскольку такие тексты ориентированы на точную и однозначную передачу информации. Данная статья посвящена анализу указанных вопросов.

Ключевые слова: финансовые тексты, функция, аудитория, культурный контекст, лингвистическая адекватность, семантическая адекватность, прагматическая адекватность.

FUNCTIONAL FEATURES OF EQUIVALENCE AND ADEQUACY LEVELS IN THE TRANSLATION OF FINANCIAL AND ECONOMIC TEXTS

Abdullayeva Shoxida Norqulovna

Uzbekistan State World Languages University, Associate Professor (DSc)

Abstract

Translation studies has historically served as one of the primary means of facilitating intercultural communication and has played a significant role in shaping cultural, economic, and scientific relations. The translation of financial and economic texts is a complex process that requires linguistic accuracy, functional adequacy, and clear communicative transmission. The issue of equivalence is one of the fundamental principles of translation theory and involves ensuring semantic, structural, and communicative correspondence between the source and target texts. This is particularly important for financial and economic documents, reports, and analytical texts, as they aim to convey precise and unambiguous information. The present article explores these issues.

Keywords: financial texts, function, audience, cultural context, linguistic adequacy, semantic adequacy, pragmatic adequacy.

Tarjima ekvivalent bo'lishi mumkin, lekin adekvat bo'lmashligi mumkin, va aksincha, u adekvat bo'lib, ekvivalent bo'lmashligi ham mumkin. Ekvivalentlik natijaga oid toifa, adekvatlik esa jarayonga tegishli toifadir.

V. N. Komissarovning fikricha, ekvivalentlik tarjima nazariyasining asosiy tushunchasi bo'lib, u asliyat va tarjima matni o'rtasidagi kommunikativ va semantik tenglikni anglatadi. Ekvivalentlik faqat lug'aviy yoki grammatik darajada emas, balki kommunikativ maqsad, funksiya va ta'sir darajalarida ham ko'rib chiqilishi kerak. Adekvatlikni tarjimaning amalda qo'llanilishi va real kommunikativ vaziyatga mos kelishi bilan bog'laydi. Unga ko'ra: "Adekvat tarjima aniq vazifa, matn janri, o'quvchi ehtiyoji va madaniy kontekstga mos holda bajarilgan tarjimadir". Tarjimada lingvistik tenglikka emas, balki funksional samaradorlikka tayanilishi nazarda tutiladi. Masalan, rasmiy, ilmiy yoki reklama matnlarida tarjimon so'zma so'zlikdan chekinib, stilistik moslik, madaniy uzviylik va pragmatik tushunarlilikni afzal ko'radi.

V.N.Komissarovga ko'ra, ushbu ikki tushuncha bir-birini to'ldiradi, lekin qarama-qarshi emas. Ekvivalentlik nazariy mezon, adekvatlik amaliy mezon sifatida talqin etiladi. "Ekvivalent tarjima tarjimonning ideal maqsadi, adekvat tarjima esa konkret vaziyatda bu maqsadga erishish vositasidir", deb e'tirof etadi.

Ekvivalent tarjima natijasi sifatida mazmun va shakl jihatdan moslikni anglatadi. Adekvatlik tarjima jarayonida real sharoitga mos yechim topishni bildiradi. Tarjimon matnning funksiyasi, auditoriyasi va madaniy kontekstini hisobga olgan holda ekvivalentlikka adekvat tarzda erishadi.

Moliyaviy-iqtisodiy matnlarni tarjima qilishda ekvivalentlik va adekvatlik tamoyillari o'zaro uyg'unlikda qo'llanilishi lozim. Ekvivalentlik matndagi iqtisodiy tushunchalar, terminlar va grammatik tuzilmalar orasidagi lingvistik va kommunikativ moslikni ta'minlash, adekvatlik tarjimaning pragmatik, funksional va madaniy kontekstga mos bo'lishini anglatadi.

Asosiy qism. Bunday matnlarda nafaqat terminologik aniqlik, balki hujjatlarning maqsadli auditoriyaga tushunarli yetkazilishi ham muhimdir. Tarjimon sohaga oid terminlarni chuqur bilishi, madaniyatlararo tafovutlarni anglay olishi va iqtisodiy kontekstni to'g'ri talqin qilishi kerak. Aks holda, noto'g'ri tarjima iqtisodiy ma'lumotlarning buzilishiga va xato qarorlar qabul qilishiga olib kelishi mumkin.

Moliyaviy matnlar tarjimasida ekvivalentlik strukturaviy va semantik aniqlikni, adekvatlik esa kommunikativ samaradorlik va madaniy moslikni ta'minlaydi. Ularning uyg'un qo'llanilishi xalqaro standartlarga mos, aniq va ishonchli tarjima uchun zaruriy shartdir.

O'tkazilgan tahlillar va real moliyaviy-iqtisodiy matnlar ustida olib borilgan kuzatishlar shuni ko'rsatadiki, ushbu soha tarjimalarida adekvatlikning barcha besh shakli –

lingvistik, semantik, pragmatik, stilistik va kommunikativ adekvatlik izchil va doimiy ravishda uchrab turadi, bu esa tarjimonning faqat lingvistik bilim bilan cheklanmasdan, keng ko‘lamli kommunikativ va madaniy kompetensiyalarga ega bo‘lishini taqozo etadi.

1. Lingvistik adekvatlik tarjima jarayonida matnning grammatik, sintaktik va leksik tuzilmalarini boshqa tilda iloji boricha to‘g‘ri va mos shaklda ifodalashga intilishdir. Bunday yondashuvda tarjimon til tizimlari o‘rtasidagi farqlarni hisobga olib, asosiy grammatik shakllarni (zamonlar, fe‘llar, gap tuzilmalari, so‘z tartibi), leksik birliklarni (terminlar, iboralar) muvofiqlik va aniqlikning boshlang‘ich poydevori sifatida qaraydi. Masalan: “The interest rate was increased by 0.5 percentage points”. Tarjimasi: “Foiz stavkasi 0,5 foiz punktiga oshirildi”. Bu tarjimada grammatik tuzilma saqlangan (passiv holatda), foiz stavkasi kabi iqtisodiy terminlar to‘g‘ri olingan. Leksik va sintaktik adekvatlik to‘liq ifodalangan. Misol: “The interest rate hike aims to control inflation”. Tarjimasi: “Foiz stavkasining oshirilishi inflatsiyani nazorat qilishga qaratilgan”. Tarjimada grammatik tuzilma (fe‘l shakli, harakat yo‘nalishi) saqlangan, leksik birliklar (interest rate – foiz stavkasi; inflation – inflyatsiya) to‘g‘ri tanlangan. Bu holat lingvistik adekvatlikka xos misoldir. Tillar orasidagi grammatik va sintaktik tizimlarning farqlari tarjimada to‘g‘ri struktura yaratishni qiyinlashtiradi. Ayniqsa, zamonlar, fe‘l shakllari, so‘z tartibi kabi strukturalar noto‘g‘ri qo‘llanilsa, tarjima matni sun‘iy yoki tushunarsiz bo‘lib qoladi. Masalan: “The inflation rate continues to rise, the central bank will consider raising interest rates”. So‘zma- so‘z tarjima (Grammatik-sintaktik xatolik bilan): “Agar inflyatsiya darajasi ko‘tarilayotgan bo‘lsa, markaziy bank foiz stavkasini ko‘tarishni ko‘rib chiqdi”.

Zamon nomuvofiqligi: Asliyat matnda kelasi zamon (will consider) ishlatilgan, ammo tajribada o‘tgan zamon (ko‘rib chiqdi) qo‘llanilgan. Shartli gap konstruksiyasi noto‘g‘ri qurilgan: “If ... continues” → “ko‘tarilayotgan bo‘lsa” emas, balki “ko‘tarilishni davom ettirsa” bo‘lishi kerak. Bunday xatolar matnni sun‘iy va tushunarsiz qiladi hamda muallif niyatini noto‘g‘ri aks ettiradi. Adekvat tarjima: “Agar inflyatsiya darajasi oshishda davom etsa, markaziy bank foiz stavkalarini oshirish masalasini ko‘rib chiqadi”.

2. Semantik adekvatlik tarjimada matnning mazmuniy yadrosi, asosiy g‘oya va axborot tarkibini boshqa tilda to‘liq, izchil va aniqlik bilan yetkazishga intilishdir. Bu yondashuv tarjimonning kontekstni to‘g‘ri tushunishi, ma‘no munosabatlarini aniqlash va tushunchaviy sodiqlikni ta‘minlashini talab qiladi. Semantik adekvatlik tarjimaning g‘oyaviy aniqligini belgilovchi muhim mezonidir. Adekvat tarjima misoli: “Quantitative easing aims to stimulate the economy by increasing money supply”. Tarjimasi: “Pul massasi hajmini oshirish orqali iqtisodiyotni rag‘batlantirish – kvantitativ yengillashtirish siyosatning asosiy maqsadidir”. Tarjimada sabab-oqibat aloqasi, g‘oya va maqsad to‘liq saqlangan. Asosiy tushunchalar izchil ifodalangan. So‘zma-so‘z tarjima (semantik buzilish bilan): “The company reported a significant loss due to declining sales”. Tarjima: “Kompaniya kata daromad haqida xabar berdi, chunki savdo kamaydi”.

Ma‘no butunlay o‘zgargan: “loss” noto‘g‘ri “daromad” deb tarjima qilingan; sabab-oqibat mantiq buzilgan. To‘g‘ri tarjima: “Savdoning pasayishi tufayli kompaniya kata yo‘qotish haqida xabar berdi”. Asliyat matndagi mazmun, sabab va natija aniq saqlangan va bu semantic adekvatlikning belgisidir.

3. Pragmatik adekvatlik tarjimada matnning funksional va kommunikativ maqsadini, auditoriyaning madaniy va ijtimoiy xususiyatlarini hisobga olib, mazmunni shu kontekstda tushunarli tarzda yetkazishga intilishdir. Bu yondashuv tarjimonda faqat matnni emas, balki matnning kim uchun, qanday sharoitda, qanday niyat bilan yaratilganini anglashni talab qiladi. Bu usul o‘quvchida asliyat matnga yaqin ta‘sir uyg‘otish orqali samarali muloqotni ta‘minlaydi. Misol: “Wall street reacted with caution to the Fed’s announcement”. Tarjimasi: “AQSh

Markaziy bankining bayonotiga Uoll-strit ehtiyotkorona munosabat bildirdi” “Wall Street” tushunchasi o‘z madaniy kontekstida saqlangan; “reacted with caution” – muvofiq ohangda berilgan. Auditoriya uchun pragmatik tushunarlik ta’minlangan.

So‘zma-so‘z tarjima (pragmatik nomuvofiqlik bilan): “The government introduced a windfall tax on oil companies”. Tarjimasi: “Hukumat neft kompaniyalariga sovg‘a solig‘ini joriy qildi”. “Windfall tax” – “kutilmagan daromadga solinadigan soliq”. Uni so‘zma-so‘z tarjima qilish (sovg‘a) kontekstual va madaniy noaniqlikka sabab bo‘ladi. To‘g‘ri tarjima: “Hukumat neft kompaniyalariga kutilmagan daromad uchun maxsus soliq joriy qildi”. O‘quvchiga mavzuga mos tushunarli va funksional ma’lumot yetkazilgan, pragmatik adekvatlik ta’minlangan.

4. Stilistik adekvatlik tarjima jarayonida matnning ohangi, uslubi, emotsional tusi va ritorik vositalarini aslyatga mos tarzda ifodalashni anglatadi. Bu yondashuv matnning kommunikativ vazifasi bilan bir qatorda, yozuvchining uslubiy tanlovlarini ham hurmat qilishni talab qiladi. Stilistik adekvatlik, ayniqsa, adabiy, publististik, ilmiy yoki rasmiy matnlarida muhim ahamiyat kasb etadi. U matnni “o‘xshash emas, o‘ziga xos” qilishga hizmat qiladi. Adekvat tarjima misoli: “These figures paint a grim picture of the country’s economic future”. Tarjimasi: “Bu raqamlar mamlakatning iqtisodiy kelajagi borasida og‘ir manzarani aks ettiradi”.

“Paint a grim picture” metaforik, stilistik kuchga ega ibora bo‘lib, tarjiamda ohang, emotsional tus va so‘z tanlovi uslubiy uyg‘unlikda saqlangan va stilistik adekvatlikka xosdir. So‘zma-so‘z tarjima (stilistik nomuvofiqlik bilan): “Investor confidence has been shaken to the core”. Moslashtirilgan tarjima: “Investorlarning ishonchi poymol bo‘ldi”. “Poymol bo‘ldi” ifodasi investorlar ishonchining jiddiy zarar ko‘rganini va sezilarli darajada izdan chiqqanini aniq, ixcham va stilistik jihatdan ta’sirli yetkazadi. Bu variant ortiqcha metaforik murakkablik ham asl matndagi kuchli emotsional hisni saqlaydi.

Tarjimada adekvatlik faqatgina to‘g‘ri tarjima qilish emas, balki til, mazmun, madaniyat, uslub va kommunikatsiyaning murakkab uyg‘unligini ta’minlash demakdir. Har bir adekvatlik darajasi tarjimaning alohida funksional jihatini ifodalaydi va ularni uyg‘unlashtirish orqali yuqori sifatli, muloqotga mos, tushunarli va kontekstga mos tarjima yuzaga keladi. Masalan: “Moliyaviy piramida” firibgarlik asosida qurilgan moliyaviy sxema bo‘lib, unda daromadlar real investitsiyalardan emas, balki yangi ishtirokchilarning qo‘shgan pullaridan to‘lanadi. Bu model ko‘pincha insonlarga tez boylik, yuqori foiz yoki kata foyda va’da qilish orqali ularni sxemaga jalb etishga asoslanadi. Ingliz tilidagi adekvat tarjimasi: “Pyramid scheme” moliyaviy piramida terminining to‘g‘ridan to‘g‘ri va eng yaqin ekvivalenti hisoblanadi. Ba’zan “Ponzi scheme” termini ham ishlatiladi, lekin u alohida turdagi firibgarlik sxemasi bo‘lib, mohiyatan moliyaviy piramidaga yaqin. O‘zbek tilida “moliyaviy piramida” deganda odatda “bir guruh odamlar yangi ishtirokchilardan pul olib, ularni yuqoridagi (oldingi) ishtirokchilarga tarqatishi” nazarda tutiladi. Ingliz tilida bu tushunchaga to‘g‘ri keladigan eng yaqin va tan olingan termin: “Pyramid scheme – a fraudulent business model where participants earn money primarily by recruiting others rather than through actual sales or investment returns”. Bu ta’rifda “daromad real faoliyatdan emas, yangi a’zolar hisobidan olinadi” degan asosiy xususiyat ta’kidlangan bo‘lib, u moliyaviy piramidaning asosiy belgilaridan biridir. Misol: “Many people lost their savings in a pyramid scheme that promised quick returns”. Adekvat tarjima: “Ko‘plab odamlar tez foyda va’dasi bilan aldab, ularni moliyaviy piramidaga jalb qilgan sxemada jamg‘armalaridan ayrildilar”. “Moliyaviy piramida” ingliz tiliga “pyramid scheme” deb tarjima qilinadi. “Ponzi scheme” unga yaqin tushuncha bo‘lsa ham, markazlashtirilgan sxemani anglatadi.

Ikkala termin ham real iqtisodiy faoliyatga asoslanmagan, firibgarlik yo‘li bilan

daromad olish sxemaalrini ifodalaydi. Tarjimada adekvatlik zarur, chunki bu terminlar ko‘plab o‘quvchilar uchun noaniq yoki madaniy jihatdan yot bo‘lishi mumkin. Shu sababli tarjimada qisqa izoh berishi lozim.

Tahlillar. Moliya iqtisod sohasi o‘zining yuqori darajadagi rasmiyligi, terminologik aniqligi hamda funksional jihatdan serqatlamli va murakkab mazmunga ega bo‘lishi sababli tarjimada adekvatlikka bo‘lgan ehtiyoj ayniqsa kuchli seziladi. Ayni shu xususiyatlar tufayli har bir matn turida adekvatlikning turli shakllari ustuvorlik kasb etadi. Quyidagi jadvalda moliyaviy-iqtisodiy matnlarning asosiy turlari va ularda adekvatlikning qaysi darajasi ko‘proq qo‘llanilishini ko‘rish mumkin (4.1-jadvalga qarang):

4.1-jadval

Moliyaviy-iqtisodiy hujjatlarda adekvatlik va funksionallik zarurati

Matn turi	Adekvatlik darajasi asosiy bo‘ladigan sabab
Moliyaviy-iqtisodiy hisobotlar	Lingvistik va semantik adekvatlik zarur – har bir termin, raqamli ifoda va tushuncha aniq va to‘g‘ri bo‘lishi shart.
Audit hisobotlari	Stilistik va kommunikativ adekvatlik muhim – mustaqil ohang, rasmiy uslub saqlanishi kerak.
Investitsiya memorandumlari	Semantik va pragmatik adekvatlik talab etiladi – investor uchun aniq, tushunarli, kontekstga mos tarjima zarur.
Iqtisodiy tahlil maqolalari	Stilistik adekvatlik yetakchi – ilmiy-analitik ohang, ritorika, emotsional ta‘sir saqlanishi lozim.
Byudjet rejalari va davlat moliyaviy-iqtisodiy hujjatlari	Kommunikativ adekvatlik muhim – siyosiy-ijtimoiy mazmun aniq yetkazilishi kerak.
Bank hujjatlari (kredit shartnomalari va h.k.)	Lingvistik va semantik adekvatlik zarur – huquqiy aniq ifodalar, shart-sharoitlar so‘zma-so‘z tarjima qilinmasligi lozim.
Bozor tahlillari (market analysis)	Pragmatik adekvatlik muhim – auditoriya ehtiyojiga mos tushuntirish, statistik iboralarni to‘g‘ri yetkazish.

Ekvivalentlikni ta‘minlash jarayonida faqat leksik birliklarni tarjima qilish emas, balki matnning funksional maqsadi va tarjima auditoriyasiga ta‘siri ham hisobga olinishi lozim. Ba‘zi tarjimashunoslar, xususan, V.N.Komissarov ekvivalentlikni tarjima nazariyasining muhim tushunchasi sifatida ta‘kidlab, ushbu tamoyilning yagona va universal talqini yo‘qligini e‘tirof etadi. Bu esa nazariy yondashuvlarning xilma-xilligiga va turli tarjima modellarining mavjudligiga olib keladi, deb e‘tirof etadi.

Ekvivalentlik moliyaviy-iqtisodiy matnlar tarjimasida lingvistik, semantik va pragmatik muvofiqlikni ta‘minlovchi asosiy tamoyildir. U terminologik va grammatik moslikni saqlash, shuningdek, kommunikativ maqsadga muvofiq ma‘noni aniq yetkazishni talab etadi. Xalqaro moliyaviy-iqtisodiy hujjatlar tarjimasida ekvivalentlik kontekstga mos, funksiya jihatdan to‘g‘ri termin tanlovi orqali amalga oshiriladi.

1. Kontekstual ekvivalentlik tarjimada matnning semantik va kommunikativ mohiyatini yangi til va madaniyatga moslashtirish orqali izchillikni ta‘minlash tamoyilidir. Bu yondashuv asliyat tilidagi iboralar va terminlarning kontekstga mos ekvivalentlarini tanlash orqali matnning ta‘sirini saqlashga yordam beradi. Xususan, moliyaviy-iqtisodiy matnlarda nazariy tushunchalarni to‘g‘ri talqin qilsih va ularning mantiqiy izchilligini ta‘minlash uchun kontekstual ekvivalentlik hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Misol tariqasida, reklama sohasida

“Time is money” iborasini o‘zbek tilida “Vaqt – boylik” deb tarjima qilish mumkin. Bu tarjimada nafaqat so‘zlarning ma’nosi, balki ularning berayotgan pragmatik ta’siri ham saqlanadi. Ingliz tilida: “Financial market stability is essential for sustainable economic growth, as it ensures efficient allocation of resources and minimize systemic risks”. Tarjimasi: “Moliyaviy-iqtisodiy bozor barqarorligi muntazam iqtisodiy o‘rish uchun zarur bo‘lib, u resurslarning samarali taqsimlanishini ta’minlaydi va tizimli xavflarni minimallashtiradi”. Ikkinchi misolda “financial market stability” so‘z birikmasi “moliyaviy iqtisodiy bozor barqarorligi” sifatida aniq va kontekstual jihatdan mos ravishda tarjima qilingan. Har ikkala misolda ham ma’no va kommunikativ niyatni saqlashga e’tibor qaratilgan bo‘lib, bu kontekstual ekvivalentlik tamoyilining tarjimada dolzarbligini tasdiqlaydi.

2. Funksional ekvivalentlik tarjimada til birliklarining matndagi vazifasini saqlagan holda, ularni tarjima tilga mos ravishda o‘g‘irish tamoyilidir. Bu jarayonda grammatik, stilistik va semantik moslikni ta’minlash muhim bo‘lib, tarjimaning kommunikativ samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, maqollar va idiomatik iboralar tarjimasida ekvivalentlik lingvistik emas, balki semantik va pragmatik muqobillik asosida amalga oshiriladi. Bu esa matnning mazmuni va madaniy ta’sirini izchil yetkazish imkonini beradi. Misol: “A stitch in time saves nine”. Tarjimasi: “O‘z vaqtida tikilgan tikuv – to‘qqiz tikuvdan asraydi”. Kontekstual ma’no: “Vaqtida ko‘rilgan choralar keyinchalik katta muammolarni bartaraf etadi”. “Har qanday muammoni erta aniqlash va hal qilsih uni murakkablashishdan saqlaydi”. Ushbu maqol ingliz tilida tezkor va oldindan ko‘rilgan chora ko‘proq muammolarning oldini olishini ta’kidlaydi. O‘zbek tilidagi tarjimada semantik va funksional mazmunni saqlagan holda kontekstga moslashtirilgan. Misol, ingliz tilida: “Don’t put all your eggs in one basket”. Tarjimasi: “Hamma mablag‘ni bir joyga jamlama”. Bu idiomatika o‘zbek tilida iqtisodiy kontekstda foydalaniladigan ekvivalent ifoda bilan tarjima qilinib, uning ma’nosi va ta’siri to‘liq saqlangan. Endi ushbu xususiyatni matnlar misolida tahlil qilamiz. Misol: Debt bomb – qarzgaga botish, inqirozga yuz tutish; nochorlik. “The Debt Bomb: A Bold Plan to Stop Washington from Bankrupting”. Tarjimasi: “Iqtisodiy nochor: Vashingtonni bankrotlikdan (inqirozdan) to‘xtatish uchun istiqbolli reja”.

Transaction deposit – hisobga pul qo‘yish. Ingliz tilida: “Transaction deposits can be made at a branch of the bank, at an ATM and by transferring funds from another account”. Tarjimasi: Hisobga pul qo‘yish bank filialida, bankomatda va boshqa hisobvaraqdan pul o‘tkazish yo‘li bilan amalga oshirilishi mumkin”.

Xulosa. Moliyaviy-iqtisodiy terminni tarjima tilidagi kontekstga mos tarzda, aniq va tushunarli shaklda yetkazish tamoyilidir. Bu yondashuv lingvistik emas, balki semantik va madaniy moslikni ta’minlaydi. Masalan, “stock options” termini “aksiya sotib olish huquqi” deb tarjima qilinsa, iqtisodiy kontekstga to‘liq mos tushuncha yaratiladi.

Moliya-iqtisod sohalariga oid matnlar tarjimasida funksional ekvivalentlik darajalari ham salmoqli miqdorda ekanligi aniqlanadi, Mazkur holatda moliya-iqtisod sohasidagi tarjima tili leksikasida so‘z asliyat tili leksikasidagi bir xil vazifani bajaruvchi matn uslubiga mos keladigan so‘z bilan almashtirilishi kuzatiladi. Quyidagi moliyaviy-iqtisodiy sohaga oid jumlar mazkur usul orqali ingliz tiliga tarjima qilinadi: Mortgage loan – ipoteka kredit (qarz). Ingliz tilida: “Mortgages are loans that are used to buy homes and other types of real estate”. Tarjimasi: “Ipoteka – bu uy-joy va boshqa turdagi ko‘chmas mulkni sotib olish uchun mo‘ljallangan kreditlar”. Ingliz tilida: “Mortgages are available in a variety of types, including fixed-rate and adjustable-rate”. Tarjimasi: “Ipoteka kreditlari har xil turlarda, jumladan, belgilangan va kelishiladigan stavkalari mavjud”.

Anglashiladiki, moliya va iqtisodiyot sohalariga oid matnlarni tarjima qilishda funksional ekvivalentlik darajalari deganda, turli moliyaviy iqtisodiy tushunchalarning tarjima

jarayonida qanchalik aniq va mos ravishda boshqa tilga o'girilganining tushunilishi aniqlanadi. Bu darajalar asl terminning ma'nosini, kontekstini va funksional mazmunini saqlab qolish darajasiga bog'liq.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Byrne J. Usability strategies for translating technical documentation. – Dordrecht: Springer, 2006. – p. 23.
2. Комиссаров В.Н. Лингвистическая теория перевода. – Москва: Высшая школа, 1990. – 253 с.
3. Мухаммадиева Д. Матн ва унинг турлари // Истиклол ва тил. 3-қисм. – Тошкент, 2007. – Б.
4. Musayev Q. Tarjima nazariyasi asoslari. – Toshkent: Fan, 2005. – 276 b.
5. Нелюбин Л.Л. Толковый переводоведческий словарь. – 3-е изд., перераб. – Москва: Флинта, 2003. – 320 с.
6. Nord C. Translating as a purposeful activity: Functionalist approaches explained. – 1st ed. – London: Routledge, 1997. – pp. 45–47.
7. Olohan M. Introducing corpora in translation studies. – London: Routledge, 2004. – p. 57.
8. Hann P. Translation as a science: Technical and scientific perspectives. – London: Routledge, 2004. – p. 45.
9. Rogers M. Specialised translation: Shedding the 'non-literary' tag. – London: Palgrave Macmillan, 2015. – pp. 276–289.
10. Саломов Ф. Таржима назарияси ва амалиёти. – Тошкент: Фан, 2006. – 220 б.